

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAYStyret i LUSTER SPAREBANK
Øyagata 2
6868 GAUPNEVår referanse
25/1841
Deres referanse

12.12.2025

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet gjennomførte et tematisyn om gruppering av motparter 1. april 2025 med Luster Sparebank. Formålet med tilsynet var å kartlegge bankens retningslinjer og praksis for identifisering av grupper av innbyrdes tilknyttede motparter, som definert i kapitalkravsforordningen (CRR) artikkel 4 nr. 39. Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 25. september 2025 og styrets tilsvarende fra 31. oktober 2025.

1.1 Om regelverket

Finanstilsynet har som oppgave å bidra til finansiell stabilitet og at finansforetak driver forsvarlig virksomhet. Et element i dette arbeidet er å overvåke bankenes eksponeringer mot enkeltkunder og grupper av tilknyttede motparter. Regelverket for store engasjementer setter klare rammer for hvor stor risiko et foretak kan ta overfor én motpart eller en gruppe motparter som utgjør en samlet risiko. I henhold til CRR artikkel 395¹ og finansforetaksloven § 13-12, kan et finansforetak som hovedregel ikke ha samlet engasjement mot én motpart, eller en gruppe av tilknyttede motparter, som overstiger 25 prosent av foretakets kjernekapital. Regelverket krever at foretaket har forsvarlige rutiner for å identifisere, overvåke og rapportere slike engasjementer.

For å beregne samlet eksponering korrekt, må foretaket identifisere grupper av tilknyttede motparter. Definisjonen følger av CRR artikkel 4 nr. 39 og omfatter kontrollrelasjoner, der en part har bestemmende innflytelse over en annen, og økonomiske forbindelser, hvor motparter er så tett økonomisk knyttet at problemer hos én kan påvirke de andre. Feil eller mangler i grupperingen kan føre til at bankens reelle risikoeksponering undervurderes, og at rapporteringen til myndighetene blir misvisende. Dette kan igjen få betydning for tilsynets vurdering av bankens kapitalbehov og risikoprofil.

Etter at kommisjonsforordning (EU) 2024/1728 trådte i kraft i Norge høsten 2024, er det endringer i det rettslige rammeverket. Forordningen erstatter tidligere retningslinjer fra EBA og gir et bindende rammeverk for identifisering av grupper av tilknyttede motparter.

1.2 Om tilsynet

Tematisynet våren 2025 ble initiert for å kartlegge hvordan norske banker etterlever regelverket for gruppering av motparter.

Luster Sparebank ble valgt ut til tilsynet delvis på grunn av bankens rapportering av gruppetilhørighet i engasjementsrapporteringen, sammenholdt med informasjon fra aksjonærregisteret. Finanstilsynets gjennomgang viste flere tilfeller hvor bankens gruppering tilsynelatende var ufullstendig.

Tilsynet ble gjennomført som et digitalt møte. Fra banken deltok

1. Banksjef Jermund Lien Molland
2. Leier Bedriftsmarknad Torbjørn Kjørnes
3. Økonomisjef Øystein Klepsvik

Tilsynet ble gjennomført av Harald Knapstad og Jan Henrik Hatlem.

I tilsynet la Finanstilsynet særlig vekt på å undersøke bankens interne retningslinjer og rutiner for gruppering av motparter, hvordan vurderinger av kontroll og økonomiske forbindelser dokumenteres, kvalitetssikring knyttet til engasjementsrapporteringen, konkrete vurderinger gjort i navngitte grupper, med vekt på om disse var i tråd med gjeldende regelverk.

2 Finanstilsynets oppsummering

Finanstilsynet har vurdert Luster Sparebank sine retningslinjer og praksis for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter. Banken har etablert overordnede retningslinjer som bygger på CRR og regnskapslovens konserndefinisjon. Retningslinjene er i tråd med hovedprinsippene i regelverket, men reflekterer ikke fullt ut kravene i kommisjonsforordning (EU) 2024/1728. Det mangler blant annet en arbeidsbeskrivelse som sikrer konsistent bruk av regelverket i praksis.

Bankens interne rammer for eksponering mot enkeltkunder og kundegrupper er strengere enn regelverkets maksimumsgrense, og bygger på en vurdering av bankens risikoprofil og kapitalstruktur. Finanstilsynet vurderer at dette er i tråd med kravet om at eksponeringer skal være forsvarlige.

Gjennomgangen av bankens engasjementsrapportering for tredje kvartal 2024 avdekket flere tilfeller der foretak ikke var korrekt gruppert. Feilene skyldtes delvis tekniske utfordringer ved overgang til nytt rapporteringssystem. Banken har i etterkant styrket kontrollrutinene og gjennomført mer systematiske kontroller av datagrunnlaget. Finanstilsynet vurderer at dette er et positivt tiltak, men understreker at kvalitetssikringen må være tilstrekkelig til å fange opp feil også ved systemendringer.

Bankens vurderinger av utvalgte kundegrupper i tematisynet fremstår som grundige og i tråd med regelverket. Finanstilsynet understreker at vurderinger av gruppering skal være dokumentert og etterprøvbare på beslutningstidspunktet, og det anbefales at banken innfører sjekklister eller andre rutiner som sikrer systematisk vurdering og dokumentasjon som en integrert del av kredittprosessen.

Samlet sett vurderer Finanstilsynet at Luster Sparebank har et godt utgangspunkt for forsvarlig praksis ved gruppering av tilknyttede motparter, men at det er behov for å styrke det operasjonelle rammeverket og dokumentasjonspraksisen for å sikre etterlevelse av gjeldende regelverk.

3 Finanstilsynets vurderinger

3.1 Bankens retningslinjer

Rettslig grunnlag og observasjoner

Finansforetaksloven § 13-12 første ledd angir at et finansforetak ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig. I strategi for kredittrisiko har banken fastsatt interne rammer for maksimal eksponering mot enkeltkunder og kundegrupper på henholdsvis [REDACTED] og [REDACTED] av netto ansvarlig kapital.

Den nye kommisjonsforordningen (EU) 2024/1728 er gjennomført i norsk rett ved henvisning i Forskrift om kapitalkrav og nasjonale tilpasninger til CRR/CRD IV § 2 andre ledd, og gjelder som norsk forskrift. Forordningen fastsetter standarder for hvordan banker skal identifisere og vurdere grupper av tilknyttede motparter, i henhold til kapitalkravsforordningen (CRR). Forordningen presiserer at kontroll og økonomisk avhengighet er to selvstendige og likestilte kriterier for gruppering, og at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt. Den innfører et forsiktighetsprinsipp som innebærer at foretak skal legges til grunn at én risiko foreligger dersom det er tvil. Videre utvides kontrollbegrepet til å omfatte også de facto kontroll og dominerende innflytelse, og det presiseres at felles geografisk beliggenhet eller sektortilhørighet alene ikke er tilstrekkelig for gruppering.

Luster Sparebank har i sin kredittpolicy etablert overordnede retningslinjer for identifisering av grupper av tilknyttede motparter. Banken følger bestemmelsene i CRR/CRD IV-forskriften, og legger til grunn at kunder skal regnes som én gruppe dersom de inngår i samme konsern etter regnskapsloven. I tillegg skal kunder med bestemmende innflytelse eller økonomiske forbindelser som innebærer at betalingsvansker hos én part sannsynligvis vil påvirke de andre, også vurderes som én gruppe.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

Finanstilsynet har vurdert Luster Sparebank sine retningslinjer for å sikre at samlet engasjement med en enkelt motpart eller gruppe av tilknyttede motparter til enhver tid er forsvarlig, jf. finansforetaksloven § 13-12 første ledd.

Banken har etablert interne rammer som er strengere enn regelverkets krav, fordi banken ønsker å unngå konsentrasjonsrisiko ved å ha få, store engasjementer, og heller spre risikoen over flere mindre kunder.

Finanstilsynet merker seg at banken har foretatt en forsvarlighetsvurdering av disse rammene. Vurderingen tar hensyn til bankens kapitalstruktur, risikoprofil og forretningsmodell, og er forankret i bankens overordnede styringsdokumenter. Finanstilsynet vurderer at dette er i tråd med lovens krav om at eksponeringer skal være forsvarlige, og at vurderingene skal være systematiske og etterprøvbare.

Finanstilsynet har vurdert Luster Sparebank sine retningslinjer for kundegrupperinger opp mot kravene i kommisjonsforordningen. Finanstilsynet legger til grunn at vurderinger av tilknyttede motparter skal gjennomføres i samsvar med kommisjonsforordningen (EU) 2024/1728, som utfyller CRR-regelverket for store engasjementer. Det innebærer at finansforetak skal identifisere og gruppere motparter med enten bestemmende innflytelse eller økonomisk avhengighet, og dokumentere vurderingene på en sporbar og etterprøvbart måte.

Finanstilsynet har merket seg at Luster Sparebank har etablert overordnede retningslinjer for identifisering av grupper av tilknyttede motparter. Tilsynet vurderer imidlertid at banken mangler en arbeidsbeskrivelse som er i samsvar med kravene i kommisjonsforordningen, og som sikrer at alle relevante vurderingsmomenter inngår og at praksis blir konsistent.

Finanstilsynet legger til grunn at banken oppdaterer sine styringsdokumenter med eksplisitte henvisninger til kommisjonsforordningen og EBAs tilhørende rapport¹. Forordningen gir det bindende rammeverket, mens EBAs rapport gir nyttig veiledning og eksempler. Finanstilsynet anbefaler at banken supplerer sine retningslinjer med illustrasjoner og praktiske eksempler fra rapporten, for å styrke anvendbarheten og sikre konsistent praksis. Samlet gir forordningen og rapporten et helhetlig rammeverk for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter.

¹ Rapporten er tilgjengelig her:
https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2022/EBA-RTS-2022-12%20RTS%20on%20connected%20clients/1050300/Final%20report%20on%20draft%20RTS%20on%20group%20of%20connected%20clients.pdf

3.2 Bankens praksis for identifisering, vurdering og rapportering av tilknyttede motparter som utgjør en samlet risiko

Rettslig grunnlag og observasjoner

Engasjementsrapporteringen til Finanstilsynet bygger på Finanstilsynets adgang til å innhente opplysninger etter Finanstilsynsloven § 4 og er i tråd med kravene i CRR artikkel 394 som gir hjemmel for rapportering av store engasjementer.

Luster Sparebank rapporterer næringsengasjementer til Finanstilsynet hvert kvartal gjennom engasjementsrapporteringen (ENGA). Rapportering til myndigheter er delegert til leder for risikostyring og økonomisjef. Banken har etablert internkontroll for å sikre at rapporteringen skjer i henhold til fastsatte frister, og har fokus på kvalitetssikring av rapportene før innsending. Nøkkeltall fra rapporteringen inngår i regnskapsrapporten og risikorapporten til styret.

Luster Sparebank har etablert et rammeverk som skal sikre korrekt og konsistent praksis i vurdering og rapportering av kundegrupper. Ved etablering av nye kundeforhold eller endringer i eierforhold, er det kundekontakten i banken som foretar vurderingen av gruppering. I tilfeller der det oppstår tvil, drøftes saken med leder for bedriftsmarked og/eller banksjef før gruppering besluttet. Endelig avgjørelse tas av leder for bedriftsmarked, mens saksbehandler registrerer beslutningen i systemet.

Endringer i personlige aksjonærer følges opp gjennom automatisk kontroll mot lister fra Skatteetaten og Brønnøysundregistrene, som gjennomføres én gang i måneden. Det finnes imidlertid ikke en tilsvarende automatisk kontroll for endringer i eierforhold der eier er et selskap. For å kompensere for dette, har banken løpende dialog med sine største kunder gjennom dedikerte kundekontakter. På denne måten sikres det at nye forhold knyttet til kunden, som endringer i eierskap eller økonomisk avhengighet, identifiseres så tidlig som mulig og deretter registreres i systemet.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

I engasjementsrapporten skal enkeltforetak med gruppetilhørighet spesifiseres, slik at Finanstilsynet kan identifisere grupper av tilknyttede motparter og vurdere bankens konsentrasjonsrisiko. Disse dataene inngår i tilsynets analyse av bankens bedriftsmarkedsportefølje og benyttes blant annet som grunnlag for vurdering av eventuelle pilar 2-påslag i SREP.

Ved Finanstilsynets gjennomgang av Luster Sparebanks rapportering av store engasjementer for tredje kvartal 2024, er det identifisert flere avvik knyttet til korrekt gruppering av kunder. Det kommer frem at foretak med felles eierskap, basert på opplysninger fra Aksjonærregisteret, i flere tilfeller er rapportert som enkeltstående engasjementer, eller inngår i grupper som ikke samsvarer med tilgjengelig eierskapsinformasjon.

Ifølge bankens svarbrev til Finanstilsynet har Luster Sparebank i 2024 tatt i bruk en ny teknisk løsning for engasjementsrapportering. I forbindelse med overgangen til det nye systemet, avdekket banken gjennom internkontroll enkelte feil i gruppemappingsfilen, som medførte at enkelte kundegrupper ble rapportert feil ved førstegangsinnsending. Som respons på dette har banken innført hyppigere og mer systematiske kontroller av datagrunnlaget knyttet til engasjementsrapporteringen. Ifølge banken er ikke kredittbeslutninger eller risikostyring påvirket av denne feilen.

Finanstilsynet har en forventning om at rapporteringen av grupper av tilknyttede motparter skjer korrekt og konsistent, og at bankens kvalitetssikringsrutiner, slik de er beskrevet i

strategidokumentene, også fanger opp feil som kan følge av tekniske endringer i rapporteringssystemet.

Finanstilsynet har gjennomgått bankens vurderinger og dokumentasjon knyttet til utvalgte grupper i tematilsynet om gruppering av tilknyttede motparter. Banken har i det oversendte svarbrevet gjennomført grundige analyser av konsernstrukturer, eierskap og økonomiske relasjoner for de ulike gruppene. Vurderingene er gjennomført i tråd med kravene i kommisjonsforordningen og bankens interne retningslinjer for grupper av tilknyttede motparter.

For hver kundegruppe er det foretatt en konkret vurdering av hvorvidt det foreligger bestemmende innflytelse eller økonomisk avhengighet som tilsier konsolidering. Der slike forhold er dokumentert, har banken korrekt gruppert selskapene. Der det ikke foreligger tilstrekkelig eierskap eller avhengighet, har banken vurdert selskapene som selvstendige engasjementer.

Finanstilsynet har fått inntrykk av at vurderingene ikke i samme grad er dokumentert i de opprinnelige kredittsakene, men synes å være utarbeidet i forbindelse med tematilsynet. Finanstilsynet viser til at kommisjonsforordningen stiller krav om at vurderinger av gruppering skal være etterprøvbare og dokumentert som del av den ordinære kredittprosessen. Manglende dokumentasjon svekker bankens evne til å vise at vurderingene er gjort på beslutningstidspunktet, og kan medføre risiko for feil i rapportering og risikostyring.

Finanstilsynet anbefaler at banken innfører sjekklister eller andre operasjonelle rutiner som sikrer systematisk og konsistent vurdering, og at dokumentasjonen inngår som en integrert del av kredittbeslutningen.

4 Videre oppfølging

Finanstilsynet tar til etterretning at styret har behandlet tilsynets funn og anbefalinger, og at nødvendige forbedringstiltak er eller vil bli iverksatt.

Vi ber foretaket sende kopi av tilsynsrapporten til revisor.

For Finanstilsynet

Håkon Rysst Heilmann
konstituert seksjonsleder

Jan Henrik Hatlem
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.